

Lausunto

28.02.2025

Asia: VN/18780/2023-LVM-180

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi)

Lausunnonantajan lausunto

Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Lapin matkailuelinkeinon liitto pitää tärkeänä, että liikennejärjestelmää suunnitellaan pitkäjänteisesti ja ennakoiden. Matkailu on yksi Lapin suurimmista elinkeinoista ja erityisesti kansainvälisen kysynnän kasvu luo työtä ja elinkeinotoiminnan kehitysmahdollisuuksia maakuntaan. Hyvä saavutettavuus on Lapin matkailun vahvuus ja kehityksen edellytys. Matkailun ennakoitua kehitystä on tärkeä huomioida liikennejärjestelmän suunnittelussa.

Lapin Matkailuelinkeinon liitto pitää visiota liikennejärjestelmän kehittämiseksi vuoteen 2050 hyvänä. Visiossa mainitaan elinkeinoelämän tarpeiden huomioiminen, sekä Suomen saavutettavuus kansainvälisesti. Lapin matkailuelinkeinon näkökulmasta on ensisijaisen tärkeää, että Suomi ja Lapin matkailukohteet ovat saavutettavia henkilöliikenteellä sekä ulkomailta, että maan sisältä ja näin mahdollistetaan matkailualan yritysten toiminta.

Erityisesti kansainvälinen matkailu kasvaa Lapissa vahvasti ja kasvun odotetaan jatkuvan yhä ympärivuotisempaan. Matkailu on työvoimaintensiivinen ala, joka luo merkittävän määrän työpaikkoja ja tuo tuloja syrjäisemmillekin seuduille. Lapin matkailuun odotetaan seuraavan kymmenen vuoden ajalle ainakin 1,2 miljardin investointeja (Lähde: Lapin Kauppakamarin investointien tilannekuva 2025), jotka kasvattavat matkailupalveluiden tarjontaa vastaten kasvavaan kysyntään. Kansainvälisen matkailun kasvu on mahdollista vain, jos liikennejärjestelmien ja liikenneyhteyksien kapasiteetti kehittyy tulevaa kysyntää ennakoiden.

Myös strategisissa linjauksissa olisi hyvä painottaa elinkeinolähtöisyyttä ja tulevan kehityksen ennakoitua. Nyt strategisissa linjauksissa nousee vahvasti esille olemassa oleva liikennejärjestelmä.

Sen toimivuudesta ja tehokkaasta käytöstä on ehdottomasti huolehdittava, mutta samalla olisi syytä myös ennakoiden tarkastella elinkeinojen alueellistakin kehitystä ja niiden tarpeita liikennejärjestelmän osalta.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

Lapin Matkailuelinkeinon liitto ottaa tässä lausunnossa kantaa suunnitelmaluonnoksen toimenpiteisiin väylämuotokohtaisesti:

Lentoasemaverkko

Kuten toimenpidesuunnitelmassakin on tunnistettu kasvaa matkailu ja lentomatkustaminen erityisesti Pohjois-Suomessa. Kasvu tulee ennen kaikkea kansainvälisistä asiakkaista, jotka saapuvat Lappiin pääosin lentäen. Lapin lentoasemien matkustajamäärät kasvoivat 20% vuonna 2024. Kaikista suurin kasvu nähtiin Rovaniemellä, jossa kasvu oli 29%. Lentomatkustajien määrän odotetaan kasvavan jatkossakin vahvasti, jolloin lentoasemakapasiteettia tarvitaan lisää Lapin kentille. Erityisesti tarvitaan panostuksia terminaalitilojen kapasiteetin kasvattamiseen tulevien vuosien matkustajamääriä ennakoiden. Terminaalitilojen osalta on jo nyt nähty liiallista ruuhkautumista sesonki-aikoina. Matkustajamäärät kasvavat sekä sesonkien pidentymisen ja ympärivuotisemman matkailun myötä, että mittavien investointien tuoman majoitus- ja matkailupalveluiden kapasiteetin kasvun myötä. Lentoasemaverkoston palvelukapasiteetti ei saa muodostua matkailun kehityksen esteeksi.

Toimenpidesuunnitelmaan on kirjattu, että lentoasemaverkoston laajuutta tullaan arvioimaan ja vuoden 2026 aikana valtio yhdessä lentoasemanpitäjien kanssa määrittelee kriteerit valtakunnallisesti tärkeille lentoasemille. Kriteeristön pohjalta tullaan muodostamaan uusi lentoasemaverkosto. Lapin matkailuelinkeinon liitto pitää tärkeänä, että tässä arvioinnissa huomioidaan alueellisesti matkailuelinkeino ja sen kehitysnäkymät. Uudistukset tulee tehdä tulevaa kysyntää ajoissa ennakoiden. Lentoasemilla on Lapissa suuri aluetaloudellinen merkitys, joka tulee huomioida lentoasemaverkostoa tarkasteltaessa. Matkailijamäärien kasvaessa on erityisen tärkeää pitää kaikki Lapin lentoasemat toiminnassa ja huolehtia niiden riittävästä kapasiteetista ja kehityksestä. Myös Kemi-Tornion lentoasema tulee pitää toiminnassa ja reittiliikenteen piirissä. Reittiliikenteen turvaamiselle valtion ostopalveluilla pitäisi olla mahdollisuus myös kevään 2026 jälkeen.

Toimenpidesuunnitelmaan on myös kirjattu, että valtio jakaa valtionavustuksia Finavian verkoston ulkopuolisille lentoasemilla kohdentaen tukea reittiliikenteen edellytysten parantamiseen. Lapin matkailuelinkeinon liitto pitää tärkeänä, että myös lentoasemat, joilla on vilkasta tilauslentoliikennettä saavat valtionavustuksia. Tilauslennot tuovat asiakkaita paikallisiin yrityksiin ja niillä on sen myötä selkeä aluetaloudellinen merkitys.

Rataverkko

Junaliikenteen suosio on viime vuosina kasvanut ja sen odotetaan jatkavan kasvuaan ilmastotietoisuuden kasvun myötä. Rataverkkoa ja henkilöjunaliikennettä tulee kehittää vastaamaan kasvavaan kysyntään. Tornio-Kolari radan sähköistäminen tulee toteuttaa mahdollisimman pian. Rata palvelee useita vahvasti kehittyviä Tunturi-Lapin matkailukohteita kuten Ylläs, Levi, Muonio, Enontekiö ja Tornionjokilaakso.

Nyt kun Laurila-Tornio- Haaparanta rata on kunnostettu ja sähköistetty on teknisesti mahdollista aloittaa Ruotsin ja Suomen välinen rautatieliikenne. Uudistettu rataosuus luo mahdollisuudet matkustaa junalla jopa Keski-Euroopasta Lappiin saakka kestävästi. Rataosuuteen tehdyt panostukset tulee hyödyntää käynnistämällä rajan ylittävä henkilöliikenne. Valtion on tärkeä sitoutua tarpeeksi tiheään ostoliikenteeseen, joka mahdollistaa yhteydet Ruotsista myös Kolarin ja Rovaniemi/Kemijärven suuntiin.

Maantieverkko

Maantieliikenteen taso ja turvallisuus ovat tärkeitä Lapin matkailulle. Kotimaisista asiakkaista moni saapuu Lappiin maanteitse omalla autolla. Myös lentäen tai junalla saapuvat siirtyvät Lapissa matkailukohteisiin maanteitse. Yksilöllisen matkailun suosion ja suorien lentoyhteyksien tarjonnan kasvaessa myös yhä useampi ulkomainen matkailija vuokraa Lapissa auton ja liikkuu kohteista toiseen maanteitse. Heillä ei välttämättä ole aiempaa kokemusta ajamisesta talviolosuhteissa. Sekä maantieverkon kunto, että teiden kunnossapito ovat keskeisiä sekä paikallisten, että matkailijoiden turvallisuuden kannalta ja niihin tulee panostaa riittävästi turvallisuuden takaamiseksi. Tieverkoston kehittämisessä on tärkeä panostaa pääväylien lisäksi myös poikittaisliikenneyhteyksiin, kuten esimerkiksi st99 Inari- Pokka- Köngäs. Maantieliikenteen hiilijalanjäljen pienentämiseksi tulee myös varmistaa vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkoston kehittäminen harvaan asutussa Lapissa.

Matkaketjut

Eri väylämuotojen kehittämisen lisäksi matkailun kannalta on tärkeää järjestää toimivat matkaketjut eri liikennemuotojen välillä. Saavuttaakseen matkailukeskukset Lapissa julkisilla kulkuneuvoilla asiakas tarvitsee tyypillisesti useampaa kulkuneuvoa. Näiden matkaketjujen tulee toimia saumattomasti yhteen ja asiakkaan tulee löytää niistä helposti tietoa sekä ostomahdollisuus. Lentoyhteyksien kasvaessa, tarvitaan myös lisää linja-auto liikennettä lentoasemilta matkailukohteisiin. Yhä useampi matkailija suunnittelee myös yksilöllisiä matkoja yhdistellen eri matkakohteita joko Suomen Lapissa tai ylittäen rajoja naapurimaihin. Myös näille matkoille tarvitaan toimivat matkaketjut

Joukkoliikennettä tarvitaan Lapissa lisää, ja nykyistä liikennettä tulee suunnitella entistä vahvemmin myös matkailijoiden liikkumistarpeet huomioiden. Kehittämällä joukkoliikennettä palvelemaan

paremmin sekä paikallisia, että matkailijoita, saadaan yhä suurempi osa matkustamisesta siirtymään vähähiilisemmän joukkoliikenteen pariin.

Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

-

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)?

-

Muut huomiot?

-

Forsell Nina
Finnish Lapland Tourist Board ry - / Lapin Matkailuelinkeinon liitto